

שמות פרק יג

(א) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) קִדַּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא:

(יא) וְהָיָה כִּי יִבְאֵךְ יְקֹנֶק אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וּלְאַבְרָהָם וְיִתְּנָה לְךָ:

(יב) וְהִעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לִיקְנֹק וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֵּר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יְהִי לְךָ הַזְּכָרִים לִיקְנֹק:

(יג) וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְּשֶׁה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֲרַפְתּוּ וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנֵיךָ תִפְדֶּה:

(יד) וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּן־ךָ מָחָר לֵאמֹר מָה זֶה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחִזְקִי יָד הוֹצִיאָנוּ יְקֹנֶק מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:

(טו) וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְרַעֲוֹה לְשַׁלְּחַנוּ וַיְהַרְגֵם יְקֹנֶק כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל כֵּן אֲנִי זֹכֵר לִיקְנֹק כָּל פֶּטֶר

רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בְּנֵי אֶפְרָיִם: (טז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדְכָה וּלְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחִזְקִי יָד הוֹצִיאָנוּ יְקֹנֶק מִמִּצְרַיִם: ○

שמות פרק לד

(יח) אֵת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְחֹדֶשׁ הָאָבִיב יֵצְאֶת מִמִּצְרַיִם:

(יט) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל מִקְנֶךָ תִּזְכֹּר פֶּטֶר שׁוֹר וְשֶׁה:

(כ) וּפֶטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְּשֶׁה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֲרַפְתּוּ כָּל בְּכוֹר בְּנֵיךָ תִפְדֶּה וְלֹא יֵרְאוּ פְנֵי רִיקָם:

(כא) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּעַבְדַּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת בְּחֵרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת:

שמות פרק כב

(כח) מִלְּאֲתָךְ וּדְמָעֶךָ לֹא תֵאָחֵר בְּכוֹר בְּנֵיךָ תִתֵּן לִי: (כט) כֵּן תַעֲשֶׂה לְשֶׁרֶךְ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יְהִי עִם אִמּוֹ בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִתֵּנוּ לִי:

ויקרא פרק כז

(כו) אַךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבְכֹר לִיקְנֹק בְּבֵהֵמָה לֹא יִקְדִישׁ אִישׁ אִתּוֹ אִם שׁוֹר אִם שֶׁה לִיקְנֹק הוּא:

(כז) וְאִם בְּבֵהֵמָה הִטְמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְכָּךְ וַיִּסֹּף חֲמִשָּׁתוֹ עָלָיו וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַר בְּעֶרְכָּךְ:

(כח) אַךְ כָּל חֶרֶם אֲשֶׁר יִחְרַם אִישׁ לִיקְנֹק מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׁדֵּה אַחֲזָתוֹ לֹא יִמְכַר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֶרֶם קִדָּשׁ קִדְּשִׁים הוּא

לִיקְנֹק: (כט) כָּל חֶרֶם אֲשֶׁר יִחְרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמָת:

(ל) וְכָל מַעֲשֵׂר הָאֶרֶץ מִזֵּרַע הָאֶרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לִיקְנֹק הוּא קִדָּשׁ לִיקְנֹק:

(לא) וְאִם גָּאֵל יִגָּאֵל אִישׁ מִמַּעֲשְׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יִסֹּף עָלָיו:

(לב) וְכָל מַעֲשֵׂר בָקָר וְצֹאן כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יְהִי קִדָּשׁ לִיקְנֹק:

(לג) לֹא יִבְקָר בֵּין טוֹב לְרַע וְלֹא יִמִּירֶנּוּ וְאִם הִמָּר יִמִּירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרְתוֹ יְהִי קִדָּשׁ לֹא יִגָּאֵל:

(לד) אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֶק אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי:

במדבר פרק ג

(יא) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(יב) וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:

(יג) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בַּיּוֹם הַפְּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְּשִׁיתִי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יְהִיוּ אֲנִי יְקֹנֶק: ○

(יד) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי לֵאמֹר: (טו) פָּקֵד אֶת בְּנֵי לְוֵי אֲבֹתֶם לְמִשְׁפְּחֹתֶם כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה תִפְקְדֶם:

(לט) כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקֵד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פִּי יְקֹנֶק לְמִשְׁפְּחֹתֶם כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלְפֵי: ○

(מ) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה פָּקֵד כָּל בְּכוֹר זָכָר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה וְשֵׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתֶם:

(מא) וְלִקְחֵת אֶת הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְקֹנֶק תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבֵהֵמָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(מב) וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֶק אֶת כָּל בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

(מג) וַיְהִי כָּל בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלְפֵי שְׁלֹשָׁה וּשְׁבַעִים וּמֵאָתָּים: ○

(מד) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(מה) קַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמָת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְקֹנֶק:

(מו) וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאָתָּים הָעֶדְפִים עַל הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(מז) וְלִקְחֵת חֲמִשָּׁתַּיִם חֲמִשָּׁתַּיִם שְׁקֵלִים לְגִלְגֵּלַת בְּשֶׁקֶל הַקִּדָּשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל:

(מח) וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם: (מט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדוּיִם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם:

(נ) מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וּשְׁשִׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְפֵי בְשֶׁקֶל הַקִּדָּשׁ:

(נא) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדוּיִם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל פִּי יְקֹנֶק כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֶק אֶת מֹשֶׁה: ○

במדבר פרק ח

(יד) וְהִבְדַּלְתָּ אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:

(טו) וְאַחֲרַי כֵּן יֵבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעַבְדֹת אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְטַהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:

(טז) כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרָת כָּל רֶחֶם בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:

(יז) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה בַּיּוֹם הַפְּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְּשִׁיתִי אֹתָם לִי:

(יח) וְאַקַּח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

(יט) וְאֶתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נִתְּנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעַבְדֹת אֶת עַבְדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְהִיָּה

בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּנִשְׁתַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקִּדָּשׁ:

במדבר פרק יח

(יט) **כָּל פֶּטֶר רָחֵם לְכָל בֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִיקְוֹק בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פְּדֵה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִפְדֶּה:** (זו) **וּפְדוּיָו מִן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְפְךָ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֶּרָה הוּא:**
 (יז) **אַךְ בְּכוֹר שׂוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ בְּכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֲלָבָם תִּקְטִיר אֲשֶׁה לְרִיחַ נִיחֹחַ לִיקְוֹק:** (יח) **וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחַזֵּה הַתְּנוּפָה וּכְשׂוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:**

דברים פרק יב

(ה) **כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקוֹק אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁבִטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת שְׁמוֹ שֶׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה:**

(ו) **וְהִבֵּאתֶם שָׁמָּה עֲלֵיתִיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יְדְכֶם וְנִדְבְרֵיכֶם וְנִדְבַתֵיכֶם וּבִכּוֹרֹת בְּקֹרְכֶם וְצֹאנְכֶם:**

(ז) **וְאֶכְלֶתֶם שָׁם לִפְנֵי יְקוֹק אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכָל מִשְׁלַח יְדְכֶם אִתְּם וּבִתְיִיכֶם אֲשֶׁר בִּרְכַךְ יְקוֹק אֱלֹהֵיךְ:**

(יז) **לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעְרֵיךָ מַעֲשֵׂר דָגְנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבִכּוֹרֹת בְּקֹרְךָ וְצֹאנְךָ וְכָל נִדְרֵיךָ אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ וְנִדְבַתֵיךָ וְתִרּוּמַת יְדְךָ:**

(יח) **כִּי אִם לִפְנֵי יְקוֹק אֱלֹהֵיךָ תֹאכְלֶנּוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקוֹק אֱלֹהֵיךָ בּוֹ אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ וּשְׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְקוֹק אֱלֹהֵיךָ בְּכָל מִשְׁלַח יְדְךָ:**

דברים פרק יד

(כב) **עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרַעַךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שְׁנָה שְׁנָה:**

(כג) **וְאֶכְלֶתָ לִפְנֵי יְקוֹק אֱלֹהֵיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשִׁכְנוֹ שְׁמוֹ שֶׁם מַעֲשֵׂר דָגְנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבִכּוֹרֹת בְּקֹרְךָ וְצֹאנְךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת יְקוֹק אֱלֹהֵיךָ כָּל הַיָּמִים:**

דברים פרק טו

(יט) **כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבִקְרָךְ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תִּקְדִּישׁ לִיקְוֹק אֱלֹהֵיךָ לֹא תַעֲבֹד בְּבִכּוֹר שׂוֹרְךָ וְלֹא תִגַּז בְּכוֹר צֹאנְךָ:**

(כ) **לִפְנֵי יְקוֹק אֱלֹהֵיךָ תֹאכְלֶנּוּ שְׁנָה בְּשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקוֹק אֶתָּה וּבֵיתְךָ:**

(כא) **וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוֹם פֶּסַח אוֹ עוֹר כֹּל מוֹם רָע לֹא תִזְבְּחֶנּוּ לִיקְוֹק אֱלֹהֵיךָ:**

(כב) **בְּשַׁעְרֵיךָ תֹאכְלֶנּוּ הַטְּמֵא וְהַטְּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכֹאֵיל:**

(כג) **כִּי אֶת דָּמוֹ לֹא תֹאכַל עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם: פ**

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף כט עמוד א

מתני'. רבי ישמעאל אומר: כתוב אחד אומר תקדיש וכתוב אחד אומר לא יקדיש, א"א לומר תקדיש - שהרי כבר נאמר לא יקדיש, א"א לומר לא יקדיש - שהרי כבר נא' תקדיש, הא כיצד? מקדישו אתה הקדש עלוי, ואי אתה מקדישו הקדש מזבח.

גמ'. ורבנן? +ויקרא כ"ז+ אל תקדיש מיבעי ליה ללאו, תקדיש מיבעי ליה לכדתניא: מנין לנולד בכור בעדרו שמצוה להקדישו? שנאמר: +דברים ט"ו+ הזכר תקדיש. ורבי ישמעאל? אי לא מקדיש ליה לא קדוש? קדושתו מרחם הוא! וכיון דכי לא מקדיש ליה קדוש, לא צריך לאקדושיה. הדרן עלך המקדיש שדוה.

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף יג עמוד א

דתיא, משום רבי אמרו: מנין לנולד בכור בתוך ביתו שמצוה להקדישו? שנאמר: +דברים טו+ הזכר תקדיש. ומאן דשרי? כי לא מקדיש ליה מי לא מיקדיש?

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף ד עמוד ב

דתיא, של בית רבינו אמרו: מנין לנולד לו בכור בתוך עדרו שמצוה עליו להקדישו? שנאמר: +דברים טו+ הזכר תקדיש. ור' יוסי? אמר לך: נהי דמצוה להקדישו, אי לא מקדיש ליה מי לא קדוש?

ביאור הגר"א יורה דעה סימן שו ס"ק ד

[ד] (ליקוט) ומצוה להקדישו כו'. רמב"ם אבל הטור בשם הרא"ש חולק ע"ז וכתב הב"ח שצ"ע אבל טעמו מסוגיא דערכין כ"ט א' והרמב"ם פסק שם כחכמים דמתני' והנה הכ"מ תמה עליו אף על גב דעולא ס"ל כחכמים מ"מ הרי רב פליג עליה והוא רביה ועוד דרב יהודה עבד עובדא כוותיה אבל שם בסוגיא וריב"ב דחל על ק"ק כו' ס"ל כר"י ושם למטה ורבנן אל תקדיש מיבעי ליה ללאו כו' ור"י כו' והנה הרא"ש תפס שיטתו כקושית הכ"מ דהלכה כריב"ב וא"כ הלכה ג"כ כר' ישמעאל אבל הרמב"ם ס"ל דהלכה כרבנן דבכור ולכך הלכה כחכמים דערכין ג"כ וראיה דהלכה כרבנן דבכור דסוגיא דפ"ק דנדרים (י"ג א') ופ"ק דנזיר כרבנן דבכור וכן מצאתי בלחם משנה (ע"כ):

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה טז

לי הוא. למה נאמר לפי שהוא אומר הזכר תקדיש לה' אלהיך הקדישו שתקבל שכר או אם הקדישו מוקדש ואם לא הקדשו אינו מוקדש ת"ל לי הוא מכל מקום הא מה ת"ל הזכר תקדיש הקדישו לקבל שכר.

תורה תמימה הערות שמות פרק יג הערה יג

יג) קצת צ"ע דמביא מפסוק דפ' ראה תקדיש לה', בעוד שהיה יכול להביא לענין זה הפסוק שלפניו קדש לי, שהכונה אחת היא, וי"ל. ונ"מ בזה, שא"צ לברך כשנותנו לכהן משום דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא הוא, ולא דמי לבכור אדם ופטר חמור דמברכין על הנתינה לכהן, דהתם מברכין על מצות הפדיון והיינו על הכסף הניתן לכהן תמורתם. גם נראה נ"מ בזה שההקדש בפה אינו מעכב והוא רק למצוה בעלמא. דלפי"ז מותר להקדישו גם עד יום השמיני ולא כשאר קדשים שאינו חלה עליהם קדושה עד ליל יום השמיני וכמ"ש בבכורות נ"ז א' מחוסר זמן אינו נכנס לדיר להתעשר, ואף דגם בבכור כתיב (פ' משפטים) ביום השמיני נתנו לי, היינו לנתינה ממש לכהן...

הקדמת הרמב"ם למשנה

אח"כ נתעסק בחלוקת הדברים בסדר קדשים. והחל בקרבנות הבהמה והיא מסכת זבחים. ואחר זבחים מנחות כסדר הכתוב. וכאשר גמר שחיטת הקדשים וכל הנספח לכך, דבר על שחיטת שאר הנשחטים, וגם זה כסדר הכתוב לפי שאחרי אמרו כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך שם תעלה עולותיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך אמר רק בכל אות נפשך תזבח, לפיכך הסמיך חולין למנחות, ואחר חולין בכורות כסדר הכתוב. כי אחר שאמר רק בכל אות נפשך וכו', אמר לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך, וכאשר גמר לדבר בדיני קדושת הגוף דבר על הדמים שגם הם קדשים. ולפיכך הסמיך לבכורות ערכין. ואחר ערכין תמורה וגם זה כסדר הכתוב.

תלמוד בבלי מסכת בכורות דף יג עמוד א

גמ'. מאי איריא דתני עובר חמורו ברישא, והדר תני עובר פרתו? ליתני ברישא עובר פרתו - דקדושת הגוף הוא, והדר ליתני עובר חמורו - דקדושת דמים הוא! אמרי במערבא, איבעית אימא: איידי דחביבא ליה, כדרבי חנינא; ואי בעית אימא: איידי דזוטרן מיליה דבהמה טמאה פסיק ושדי לה.

תלמוד בבלי מסכת בכורות דף ה עמוד ב

אמר ר' חנינא, שאלתי את ר' אליעזר בבית מותבא רבא: מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים? א"ל: גזירת הכתוב היא, ועוד, שסייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לזבים טעונים מכספה וזהבה של מצרים.

תלמוד בבלי מסכת בכורות דף יג עמוד א

מצות הפדייה קודמת למצות עריפה, שנאמר: +שמות י"ג+ אם לא תפדה וערפתו.

ירמיהו פרק נ

(יז) שֶׁהַפְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרִיזוֹת הַדִּיחוּ הָרֵאשׁוֹן אֶכְלוּ מֶלֶךְ אֲשׁוּר וְזֶה הָאֲחֵרוֹן עֲצְמוּ בְּבוֹכֵדְרָאצֵר מֶלֶךְ בָּבֶל: ○

יחזקאל פרק כג

(יט) וַתִּרְבֶּה אֶת תְּזוֹנוֹתֶיהָ לְזָכֹר אֶת יְמֵי נְעוּרֶיהָ אֲשֶׁר זָנְתָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:
(כ) וַתַּעֲגֹבָה עַל פְּלִגְשִׁיהֶם אֲשֶׁר בְּשַׁר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם וְזָרְמַת סוּסִים זָרְמַתָּם:
(כא) וַתִּתְקַדֵּי אֶת זַמַּת נְעוּרֶיהָ בַּעֲשׂוֹת מִמִּצְרַיִם דְּדִיךְ לְמַעַן שְׂדֵי נְעוּרֶיהָ: ס

בראשית רבה (וילנא) פרשת ויחי פרשה צו

ד"א יעקב אמר שלא יפדו בי המצרים, הם משתחוים לשה, ואני נמשלתי בשה שנאמר (ירמיהו נ) שה פזורה ישראל, ובמצרים כתיב (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם, וכתיב (שמות לד) ופטור חמור תפדה בשה

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק יג פסוק יג

...כי כל בכור שלא יקרב לגבי המזבח או לא יפדה חייב מיתה, כי כל בכור מצרים אדם ובהמה מתו, כי ה' לא מלטם מן הגזרה שגזר על בכורי מצרים, רק שיהיו מוכנים לעבודתו, ולא היו לישראל בהמות טמאות כי אם החמורים לבדם, ע"כ לא יפדה בכור מין אחר

משך חכמה שמות פרק יג פסוק יג

לכן כאשר פסח ה' על כל בכור בבני ישראל, והרג כל בכור באדם ובהמה אשר במצרים, שמזה ראו ההשגחה הפרטית ודביקות השם יתברך לנבראים השומרים דרכיו וחוקיו, ציוה לזכרון אשר יקדישו כל בכור באדם ובהמה - ובזה נכלל גם ביאתן למצרים על ידי יוסף הבכור מרחל. - ויחד את החמור לזכור את הכנסתן למצרים על ידי החמורים, כמו שמבואר בפרשת מקץ "וישאו שברם על חמוריהם", לרמז שהכניסה למצרים עד היציאה היה שלשלת ארוכה סיבות שונות, אשר כולם כאחד התלכדו ללמד מפעולות תמים דעים, אשר הכל בהשגחה מיוחדת. ומאז מאבותם הנחיל אותם השם יתברך לסגולתו, וקדושתם וקרבנתם להשם יתברך הוא מן צור חוצבנו - האבות. וכמו הבכור, אשר הוא קדוש מאליו בטבעו, כן לא פסקה ההשגחה מזרע האבות מתחילת כניסתן למצרים שעל ראשון עד יציאתן. ועל זה יורה קדוש בכור אדם ופטור חמור, ודו"ק.

בראשית פרק מב

(כה) וַיֵּצֵאוּ יוֹסֵף וְיִמְלָאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וְלֶהָשִׁיב כֶּסֶפִּיהֶם אִישׁ אֶל שָׂקוֹ וְלָתֵת לָהֶם צֹדֶה לְדָרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן:
(כו) וַיִּשְׂאוּ אֶת שַׁבָּתָם עַל חֲמֹרֵיהֶם וַיֵּלְכוּ מִשָּׁם:

שמות פרק ד

(יט) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵךְ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר לֵךְ שָׁב מִצְרָיִם כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמִּבְקָשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ:
(כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אֲשֶׁתוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְכַּבְם עַל הַחֲמֹר וַיֵּשֶׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ: